

Bijlage

Toetsing NORA 3.0 Dienstverlening door samenwerking in principes beschreven

1. Inleiding

1.1 Status NORA

De Nederlandse Overheids Referentie Architectuur is inmiddels een bekend en erkend richtinggevend document binnen de Nederlandse e-overheid, dat bijdraagt aan bevordering van standaardisatie en interoperabiliteit. De positie van NORA verdient blijvende aandacht.

1.2 Ontwikkeling NORA 3.0

In 2009 is het eerste deel van *NORA 3.0, katern strategie*, gepubliceerd. Met het katern strategie als uitgangspunt is NORA 2.0 uit 2007 nu gereviseerd tot *NORA 3.0, katern Dienstverlening door samenwerking in principes beschreven*. Dit katern bevat afgeleide principes die invulling geven aan de 10 basisprincipes uit het katern Strategie. NORA 3.0 is gericht op praktische toepasbaarheid en toegankelijkheid voor een bredere doelgroep van projectleiders, architecten en bestuurders. Met behulp van NORA moeten zij kunnen sturen op het vermogen van hun organisatie of project om samen te werken met andere overheidsorganisaties en goede diensten te verlenen aan burgers, bedrijven en instellingen. Van 15 juni tot 15 augustus stond het katern open voor openbare review, het ontvangen commentaar is verwerkt.

1.3 Rol van Forum en College Standaardisatie t.a.v. NORA

Het Instellingsbesluit College en Forum Standaardisatie 2010 noemt bij de taken van het Forum: *'adviseren over de verdere ontwikkeling en toepassing van de Nederlandse Overheid Referentie Architectuur'*.

Voorjaar 2009 hebben Forum en College in dat kader ingestemd met de inhoud van het NORA katern Strategie als interoperabiliteits-raamwerk voor de (semi-) publieke sector. Als vervolg daarop wordt aan het Forum ook het gereviseerde onderdeel *NORA 3.0 katern Dienstverlening door samenwerking in principes beschreven* voorgelegd. Indien het Forum instemt met opzet en inhoud van dit document wordt het aansluitend in de Collegevergadering ingebracht. Het Strategiekatern is indertijd vastgesteld door de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken.

1.4 Samenstelling NORA

NORA bestaat op dit moment uit de volgende onderdelen:

Twee hoofdkaternen:

- **Katern Strategie**
- **Katern Dienstverlening door samenwerking in principes beschreven** (ligt voor ter instemming door College)

Dossiers met achtergrondinformatie, thematisch geclusterd:

- Informatiebeveiliging (gereed)
- Beleidskaders (gereed voor 15/11/2010)
- Geo-informatie (gereed voor 31/12/2010)
- Dienstgerichte architectuur (gereed voor 15/11/2010)
- Factsheet over domeinarchitecturen (gereed voor 15/11/2010)

Instrumenten:

Instrumenten:

NORA heeft vier instrumenten:: het 9-vlakmodel, NORA-spel, NORA-toets en NORA-beeldtaal. Upgrading naar NORA 3.0 wordt uiterlijk 31 december 2010 afgerond.

De principes in het NORA-katern zijn beschreven conform het Togaf-stramien. Togaf: the Open Group Architecture Framework.

NORA zelf geeft aan dat de uitwerkingen, in tegenstelling tot de basisprincipes in het Strategie katern, wel toetsbaar moeten zijn.

1.5 EIF

Als bron voor de toetscriteria is de European Interoperability Framework for European Public Services (EIF) gebruikt. De EIF is zelf een interoperability framework, maar geeft in hoofdstuk 2 een uitgebreide beschrijving van *'a set of general principles of good administration that are relevant to the proces of establishing [European] public services'*. Deze principes zijn ook van toepassing op voorliggende NORA-deel.

De principes komen uit de EIF 2.0 versie, wat nog een conceptversie is. Dit concept bevat enkele principes meer dan de vigerende EIF 1.0. Het EIF-principe van 'multilingualism' is op dit moment nog niet van toepassing voor NORA, en daarom niet opgenomen.

2. Toetsingstabel

Thema	Toelichting/ toetscriterium	-	+/-	+
Principes ontleend aan European Interoperability Framework (EIF)				
Subsidiariteit en proportionaliteit	Afspraken worden gemaakt op een passend niveau, met een passende diepgang.			
Gebruikers (afnemers) centraal	Gebruikersvriendelijk, éénmalig gegevensaanlevering, en loketprincipe, meer kanalenstrategie			
Inclusie en toegankelijkheid	Gelijke kansen en toegankelijkheid voor alle afnemers (burgers en bedrijven). Vermijden uitsluiting, discriminatie of beperkingen voor gehandicapten.			
Veiligheid en privacy	Burgers en bedrijven moeten verzekerd zijn dat interactie met organisaties in het publieke domein plaatsvinden in een betrouwbare omgeving, die voldoet aan alle relevante regelgeving m.b.t. o.a. privacy en informatiebeveiliging. Ook recht op inzage in eigen gegevens.			
Administratieve eenvoud	Terugbrengen van overbodige complexiteit, terugdringen van administratieve lasten.			
Transparantie	Burgers en bedrijven moeten inzicht hebben in administratieve processen, zij moeten in staat zijn procedures die hen betreffen te volgen en beslissingen die hen betreffen te begrijpen			
Behoud (archivering) van informatie	Informatie (afspraken, bestanden) waaraan rechten en plichten verbonden (kunnen) zijn moeten betrouwbaar worden gearhiveerd i.e. zodat integriteit, legitimiteit, vertrouwelijkheid en toegankelijkheid geborgd zijn.			
Openheid	Bereidheid tot kennisdeling. Interoperabiliteit is voorwaarde, afstemming van bij voorkeur open standaarden.			
Herbruikbaarheid/ hergebruik	Waar mogelijk inzet van bestaande oplossingen, o.a. m.b.v. open source.			
Techniek onafhankelijkheid of aanpasbaarheid (adaptability)	Focus op functionele behoeften, voorkom het voorschrijven van specifieke technologieën of producten voor toegang tot publieke diensten.			

3. Evaluatie

Resultaat toetsing

NORA 3.0: katern Dienstverlening door samenwerking in principes beschreven, voldoet aan de criteria uit het toetsingskader: het *European Interoperability Framework*, chapter 2: *set of general principles of good administration that are relevant to the proces of establishing public service*. Deze criteria hebben betrekking op de uitgangspunten en randvoorwaarden bij de inhoud van het katern en de principes.

Aanvullende constatering¹:

Beheer

Een overheidsreferentiearchitectuur moet, naast aan de inhoudelijke criteria, ook aan andere voorwaarden voldoen. Voorwaarden die een betrouwbaar gebruik garanderen. Belangrijk zijn hierbij voorwaarden m.b.t. ontwikkeling en beheer op zowel strategische als tactisch/operationeel niveau. Dit omvat o.a. de aspecten besturing, visie, financiering, organisatie, community-vorming, kwaliteitsbeleid, onderhoud en verbeteringen, documentatie, implementatie-ondersteuning en communicatie².

Of en zo ja hoe deze aspecten zijn belegd is niet inzichtelijk. Noch in het NORA-katern zelf, noch op de website van de e-overheid is informatie hierover terug te vinden. De huidige opdracht voor Renoir loopt tot 31/12/2010. Renoir heeft een voorstel gemaakt voor vervolg, maar daar nog geen opdracht voor gekregen.

Toekomst

Aansluitend bij de beheeraspecten visie, community en verbeteringen hoort een *richtinggevende aanpak voor doorontwikkeling* beschikbaar te zijn. Nationale en internationale ontwikkelingen en afspraken moeten een doorvertaling krijgen in NORA. De e-Overheid kan niet gebouwd worden op verouderde uitgangspunten. Uitgangspunten en (stappen)plan voor doorontwikkeling moeten voor overheden inzichtelijk zijn, zodat zij gebruik en toepassing op hun beurt kunnen plannen.

In het kader van Europese interoperabiliteit en EIF-afspraken dient, voor grensoverschrijdende diensten, het principe van meertaligheid binnen afzienbare tijd een plaats te krijgen in NORA. Afstemming met internationale ontwikkelingen in het algemeen en Europese voortgang in het bijzonder verdient meer aandacht.

Volledigheid

Doelstelling van de revisie was een dunnere, beter toegankelijke versie van NORA op te leveren, die gericht is op praktische toepasbaarheid voor een bredere doelgroep van projectleiders, architecten en bestuurders. De voorliggende versie is zeker beter hanteerbaar en éénvoudiger. Echter: een aantal concrete handreikingen en uitwerkingen die in NORA 2.0 stonden, zijn nu niet meer terug te vinden. Ook een basaal thema als semantiek wordt op dit moment nauwelijks geadresseerd. Wat terug zal komen in dossiers, of op andere wijze beschikbaar en toegankelijk blijft (bijvoorbeeld via gerichte verwijzingen naar andere e-overheidssites / NUP-bouwstenen), is niet duidelijk.

Er is behoefte aan goede elektronische ontsluiting gericht op vindbaarheid en overzicht. Dat zal, evenals visualisering van de architectuur, bijdragen aan toegankelijkheid en adoptie.

Conclusie:

Voor het huidige ontwikkelstadium en de behoefte aan een meer toegankelijk document voldoet de inhoud van NORA 3.0 katern Dienstverlening door samenwerking in principes beschreven. Ten aanzien van het beheer, doorontwikkeling en ontsluiting ontbreekt het zicht op voornemens en garanties. Ook ten aanzien van volledigheid en/of verwijzingen naar aanvullende bronnen zijn verbeterlagen wenselijk. Tevens is aandacht voor Europese interoperabiliteit nodig. Indien in deze aspecten niet wordt voorzien kan NORA niet de beoogde rol van maatgevende referentiearchitectuur invullen en wordt zij een dode letter

¹ Mede afgeleid uit de brondocumenten: Towards a Dutch Interoperability Framework : recommandations to the Forum Standaardisatie door RAND Europe, 2007; De Toetsingscriteria Lijst met open standaarden voor 'pas toe of leg uit'

² Zie voor compleet overzicht: Beheer en Ontwikkelmodel voor Open Standaarden (BOMOS) / uitgave van NOiV, [2009]